

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Open Access Refereed e-Journal & Refereed & Indexed

Article Type	Research Article	Accepted / Makale Kabul	18.06.2019
Received / Makale Geliş	11.03.2019	Published / Yayınlanma	19.06.2019

ORTAÖĞRETİM KURUMLARINDA SEÇMELİ HZ. MUHAMMED'İN HAYATI DERSİNİN ÖĞRENCİLER ÜZERİNDE TEZAHÜRÜ/YANSIMASI BAĞLAMINDA BİR ARAŞTIRMA (ADANA - YÜREĞİR ÖRNEĞİ)¹

ELECTIVE COURSES IN SECONDARY EDUCATION. A RESEARCH IN THE CONTEXT OF THE TEACHING / REFLECTION ON THE STUDENTS OF MUHAMMED (sav) LIFE COURSE (ADANA - YÜREĞİR SAMPLE)

Mahmut ATA

Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlahiyat Fakültesi, Felsefe ve Din Bilimleri ABD, Kahramanmaraş / TÜRKİYE, ORCID: 0000-0002-3681-3519

ÖZET

Her ülkenin eğitim alanında kendine özgü kültürel, politik ve dini değerleri ve millî varlığını destekleyen bir eğitim sistemi olmazsa olmaz varoluş hedeflerindedir. Ülkemizde de eğitim programını tamamlayıcı nitelikte aşamalı ve sıralı ilkesi göz önünde bulundurularak seçmeli dersler okutulmaktadır. Seçmeli dersler, Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim sisteminde zorunlu derslerle beraber öğrencinin istek ve kabiliyetine göre eğitim-öğretim programı içerisinde yer alan derslerdir. Seçmeli dersler, öğretim yılı başladığında okul ve çevre şartları, öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları ve velilerin önerileri göz önünde bulundurularak belirlenir. Gayesi, öğrencileri bilgi, beceri ve zeka potansiyellerine göre farklı alanlara yönlendirerek eğitim-öğretimin niteliğini ve kalitesini artırmaktır.

Bu çalışmada din sosyolojisi açısından din, ahlak ve değerler alanında bulunan seçmeli derslerden "Peygamberimizin Hayatı" dersinin; geleceğin emanetçisi yeni neslin değer ve ahlaki yargılarında ne gibi etkiler bıraktığı gözlemlenecektir. Mezun olduktan sonraki yaşantılarında bu derslerin ahlaki tutum ve davranışlarına ne kadar etki ettiği tespit edilmeye çalışılacak, seçmeli ders ve içeriklerine dair eksik kalan noktalarda ne gibi çalışmaların yapılabileceği araştırılacaktır.

Anahtar Kelimeler: Seçmeli Dersler, Peygamberimizin Hayatı Dersi, Hz. Muhammed'in (sav) Hayatı ve din, ahlak ve değerler alanındaki dersler.

ABSTRACT

An education system that supports the cultural, political and religious values and national existence of each country in the field of education is one of the must-have objectives. In our country, elective courses are taught taking into account the principle of progressive and sequentialism complementary to the educational program. Elective courses are the national education system in the Republic of Turkey together with compulsory courses and courses in the student's request in educational programs according to ability. Elective courses are determined by taking into account the school and environmental conditions, the student's interests and needs, and the recommendations of parents when the school year begins. The aim is to improve the quality and quality of education by directing students to different areas according to their potentials of knowledge, skills and intelligence.

In this study, the life course of the Prophet from the elective courses in the field of religion, morals and values in terms of the sociology of religion; The effects of the new generation on the value and moral judgments of the new generation will be observed. It will be tried to determine the effects of these courses on the moral attitudes and behaviors of the students after their graduation.

Keywords: Elective Courses, Life of the Prophet, Hz. Muhammad's (sav) Life Lesson, courses in religion, ethics and values.

¹ Bu Çalışma Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İlahiyat Fakültesi, Din Sosyolojisi alanında, Prof. Dr. Hüsnü Ezber BODUR danışmanlığında yürütülen "LİSELERDE SEÇMELİ PEYGAMBERİMİZİN HAYATI DERSİNİN ÖĞRENCİLERE ETKİLERİ BAĞLAMINDA SOSYOLOJİK BİR ARAŞTIRMA (ADANA - YÜREĞİR ÖRNEĞİ)" isimli tezin bir bölümünün genişletilmiş halini içerir.

1. GİRİŞ

Bu bölümde sırasıyla araştırmanın problemi, araştırmanın amacı ve önemi, araştırmanın kapsam ve sınırlılıkları, araştırmanın modeli ve araştırmanın evren ve örnekleme, anket sorularının hazırlanması, verilerin toplanması ve çözümlenmesi başlıklarına yer verdikten sonra anket sorularının değerlendirilmesi ve yorumlanması yapılacaktır.

2. ARAŞTIRMANIN PROBLEMİ

Günümüzde insanoğlu çok farklı bir dünya ile karşı karşıyadır. Bir taraftan teknolojik gelişmelerin baş döndürücü albenisine kapılarak kapitalizmin kısılcığında kalmışken diğer taraftan çok hızlı kültürel geçişlerle de yüzleşmek durumundadır. Bu noktada eğitim açısından da manevi köklerin öğretilmesi ve benimsenmesi büyük önem arz etmektedir. Çünkü arzu, istek, tutku ve konforun sınırsızlığı; globalleşen dünya iletişim araçlarıyla sürekli olarak pompalanmaktadır. Bu da insanlarda yetinememe, kıymet bilmeme kısacası şükürsüzlük hastalığına yakalanmalarına sebep olmaktadır.

Mamafih *sosyal düşünürler, içgüdüleri ve tutkuları tanımlayan egoistik güdülerin kısıtlanmaması durumunda sosyal hayatın mümkün olmayacağını belirtmişlerdir. Sınırsız istek ve tutkularımızın, kaynakların kıt olması yüzünden karşılanamaması, her zaman bir çatışma potansiyeli taşımaktadır. Sosyal ve ekonomik kıt kaynaklar üzerindeki çatışmanın yol açacağı toplumsal huzursuzluğun giderilmesinde ahlakilik fren vazifesi görecektir, dolayısıyla toplum sağlığına katkıda bulunacaktır* (Bodur, 2016, 153). Bu bağlamda insanların özellikle de yeni yetişen neslin ahlakını ve değer yargılarını destekleyecek nitelikte devlet ve toplum olarak bir takım çalışmalar yapılmasına duyulan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır. Ahlakiliğin öğrenimini destekleyen yegane yumuşak güç de dindir. Bu noktada eğitim-öğretim kademesinde dinin hedeflenen düzeyde doğru ve mükemmel öğretilmesi gerekmektedir. Milli eğitim sisteminde din öğretimi 1982 Anayasasının 24. maddesi gereği güvence altındadır. Anayasaya dayalı olarak 4+4+4 olarak da tabir edilen zorunlu eğitimle birlikte din kültürü ve ahlak bilgisi dersleri okutulmaktadır. Zorunlu din dersi ile birlikte ahlakiliğin, kişilerin ihtiyaçlarına göre daha nitelikli öğretilmesi adına; din, ahlak ve değerler alanında bulunan *seçmeli derslere* de (TTKB, 1970:2) ihtiyaç önem arz etmekte ve bilhassa toplumsal sorunlara tereyağından kıl çekme kolaylığında çözümler bulan Hz. Muhammed'in (sav) hayatını anlamaya, anlatmaya, anlamlandırmaya yaşamaya ve en önemlisi içselleştirmeye her geçen gün daha fazla ihtiyaç duyulmaktadır. İnsanlar bu noktada aç olmalarına rağmen kapitalizmin "sen özgürsün dilediğini yapabilirsin" sübliminal mesajları altında açıklarını dahi ameliyathanede narkoz yemiş hasta misali hissedememekte ve bu yüzden dışarıdan gelen her türlü tehlikeye açık bir şekilde hayatlarını idame ettirmeye çalışmaktadırlar. Bu da maalesef aile yapısının bozulması, insanlar arası saygı ve sevgisizlik, birbirine katlanamama, ana ve babaya hürmetten yoksun bir nesil vb. birçok ahlaki ve toplumsal çürümeleri beraberinde getirmektedir.

Yukarıda bahsi geçen bu gibi ihtiyaçlara ve dünyanın her yerinde değerler eğitimi üzerine kafa yorulmasına binaen, bu tartışmalar Avrupa'da 2000'li yılların başına tekabül ederken ülkemizde ise 2012-2013 eğitim öğretim yılından itibaren müfredatta din, ahlak ve değerler alanından seçmeli dersler eklenmiştir. Bu süre zarfında müfredatta yer alan seçmeli din derslerinden Peygamberimizin Hayatı dersinin yıllara göre tercih edilme oranının düştüğü ve bu dersin öğretiminde yetkili ve donanımlı olmayan farklı branş öğretmenlerince okutulduğundan mütevelli; dersin öğretiminde büyük eksik ve yanlışlıkların olduğu, dersin amaçlanan doğrultuda uygulanmadığı ve bu yüzden dersin müfredatta konulmasındaki amaçlanan hedeflerin beklenen düzeyde gerçekleşmediği düşünülmektedir.

3. ARAŞTIRMANIN AMACI VE ÖNEMİ

Zorunlu eğitim-öğretim sürecinde öğrenciler, ilkökul dördüncü sınıftan, ortaöğretim 12. sınıfa kadar toplam 9 yıl din dersi görmektedir. Zorunlu DKAB dersinin yanı sıra öğrencinin tercih edebileceği seçmeli dersler olarak nitelendirilen "din, ahlak ve değerler" alanında; Peygamberimizin Hayatı, Kur'an-ı Kerim ve Temel Dini Bilgiler (İslam 1-2) dersleri de okutulmaktadır (TTKB, 2008:16). Yukarıda bahsettiğimiz tabloya seçmeli dersleri de ekleyecek olursak öğrenci eğitim-öğretim sürecinde, hiç de azımsanamayacak bir süre zarfında "din, ahlak ve değerler" alanındaki derslerden okumaktadır. Ayrıca bu tabloyu eğitim-öğretim yılı üzerinden saate vurduğumuzda ortaya yekünü hiç de heba edilemeyecek bir süre ile karşı karşıya kalınmaktadır.

Orta öğretim olarak lise eğitimi, bir mesleğe başlamada veya üniversite eğitimi öncesi kritik bir noktada bulunan hayat eşiği bağlamındaki eğitim-öğretim kademesidir. Bu sebeple din, ahlak ve değerler alanını ilgilendiren derslerin kaliteli öğretilmesi ve öğrenilmesi adına çalışmalar yapılması gerekmektedir. Bu noktada bahsi geçen derslerin öğretilmesinden beklenen amaç, öğrenilenin öğrenciler tarafından benimsenmesi ve hayata tatbik edilmesidir.

Aynı zamanda her ülkenin eğitim alanında kendine özgü kültürel, politik ve dini değerleri ve millî eğitim sistemi vardır. Ülkemizde de eğitim programını tamamlayıcı nitelikte "aşamalılık ve sıralılık" (Özüt, 2014:22) ilkesi göz önünde bulundurularak seçmeli dersler okutulmaktadır. Lakin en önemli problem MEB'in bu sıraya dikkat etmeyip her yeni gelen MEB bakanının uygulanan eğitim programlarının çıktılarını görmeden eğitimi yap-boz tahtasına çevirmesidir ki bu durumda aşamalılık ve sıralılık ilkesinin teoride karşılığının olduğunu ancak pratikte karşılığının olmadığını göstermektedir.

Seçmeli dersler, Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim sisteminde zorunlu derslerle beraber öğrencinin istek ve kabiliyetine göre eğitim-öğretim programı içerisinde yer alan derslerdir. Seçmeli dersler, öğretim yılı başladığında okul ve çevre şartları, öğrencinin ilgi ve ihtiyaçları ve velilerin önerileri göz önünde bulundurularak belirlenir. Gayesi, öğrencileri bilgi, beceri ve zeka potansiyellerine göre farklı alanlara yönlendirerek eğitim- öğretilimin niteliğini ve kalitesini artırmaktır (TTKB, 1970:2).

Çalışmamızda seçmeli din derslerinden Peygamberimizin Hayatı dersinde amaçlanan hedeflerin gerçekleşip gerçekleşmediği, amaçlanan doğrultuda uygulanabilirliği, kalitesi ve varsa eksiklerinin ortaya konarak araştırmacıların istifadesine sunulması. Aynı zamanda daha sonra yapılacak araştırmacılara da ışık tutmasını hedeflenmektedir.

4. ARAŞTIRMANIN KAPSAM VE SINIRLILIKLARI

Bu çalışmada öncelikle zorunlu eğitimin 3 kademeye ayrılmasıyla birlikte 4+4+4 reformu sonrası seçmeli Peygamberimizin Hayatı dersi ilgi alanımızdır. İmam Hatip Liselerinde bu ders, içerik olarak hemen hemen aynı olsa da Siyer dersi ismiyle okutulmaktadır ve ayrıca seçmeli değil, zorunlu bir derstir. O yüzden okul sınıflandırmamızı bu dersin seçmeli ders olarak okutulduğu ortaöğretim kurumlarıyla sınırlandırdık. Takdir edilir ki; evren-örneklem bağlamında örneklemin geniş tutulması araştırmanın uygulanabilirliğini zorlaştıracağından, araştırmayı Adana ili Yüreğir ilçesi sınırlarındaki Peygamberimizin Hayatı dersinin tercih edildiği toplam 6 liseyle sınırlı kalmıştır.

Ayrıca veri elde etme yöntemlerinden anket-mülakat tarzı tercih edilmiş ancak uygulamada yaşanan gerek resmi gerek denek açısından zorluklar sebebiyle sadece anket uygulanabilmiştir. Ölçme aracı ile elde edilen veriler öğrencilerin verdikleri cevaplarla sınırlıdır.

5. ARAŞTIRMANIN MODELİ

Ortaöğretim 9., 10., 11. ve 12. sınıf seçmeli Peygamberimizin hayatı dersini alan öğrencilere bu dersin etkilerini ve bu ders ile ilgili görüşlerini saptamak üzerine kurulu bir araştırmadır. Araştırma modeli; araştırma probleminin en güvenilir bilimsel bir yolla nasıl çözüleceğini gösteren mantık düzeni yani, yoludur. Model kurmada kullanabilecek yaklaşımları: 1. *Tarama modelleri (genel, tekil, ilişkisel)*, 2. *Deneme modelleri (deney, karşılaştırma)* olarak iki ana başlıkta toplanmaktadır (İslamoğlu ve Alnıaçık, 2016:99).

Genel tarama modelleri, çok sayıda elemandan oluşan bir evrende, evren hakkında genel bir yargıya varmak amacı ile evrenin tümü ya da ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde yapılan tarama düzenlemeleridir. Değişkenlerin; tek tek, tür ya da miktar olarak oluşumlarının belirlenmesi amacı ile yapılan tarama modellerine ise tekil tarama modelleri denir (Karasar, 2012: 79). Araştırmamız da değişkenler ayrı ayrı incelendiği ve betimlendiğinden tarama modelleri içerisinde tekil tarama modellerine dahil olmaktadır. Ayrıca bu araştırmada örneklemden elde edilen veriler durum saptamaya yönelik olmuş ve bu bağlamda yorumlanmıştır. Araştırmada veri toplama aracı öğrenci anket formundan müttesekildir.

6. ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırma bulgularının genellendiği ve içerisinden araştırma örnekleminin seçildiği büyük gruba evren denir. Ortak özellikleri olan her türlü öge evren içerisinde değerlendirilebilir. Örneklem ise belirli bir

evrendeki birimler arasından sistemli bir şekilde seçilen ve evreni temsil ettiği kabul edilen daha küçük kümedir (Gürbüz, Şahin, 2017: 125). Örnekleme metodunda ise *basit tesadüfi* (İslamoğlu, Alnıaçık, 2016:197) örnekleme metodu kullanılmıştır.

İlk olarak dersin hangi okullarda seçildiği gerek okul ziyaretleri gerek telefon görüşmeleri ile tespit edilmiştir. Görüşmeler sonucu bir okul listesi belirlenmiş ve listeden tesadüfi olarak 6 okul seçilmiştir. Ardından her okul içerisinde dersi alan öğrenciler, okul idaresi ve ders öğretmenin de yardımıyla basit tesadüfi bir şekilde seçilerek anket uygulanmıştır.

Özetle araştırmanın evrenini, Adana ili Yüreğir ilçesinde bu dersin seçilerek okutulduğu ortaöğretim kurumlarıyla, anket formlarından elde edilen bilgilerle ve 2018-2019 eğitim-öğretim yılı ile sınırlı olup örneklem ise basit tesadüfi sistemle belirlediğimiz 6 okuldan 184 öğrencidir.

7. ANKET SORULARININ HAZIRLANMASI

Öğrencilere seçmeli Peygamberimizin Hayatı dersinin ve bu dersi okutan öğretmenlerin etkilerini sosyolojik olarak tespit edebilmek amacıyla araştırmacı tarafından oluşturulan taslak anket formu hazırlanmıştır.

Anket geliştirme süreci öncesinde ortaöğretim Peygamberimizin hayatı dersi öğretim programı, mevzuat ve literatür incelenmiş ayrıca bu dersi okutan öğretmenlerle görüşmeler yapılarak araştırmada odaklanılması gereken noktalar belirlenmiştir. Alanında uzman 5 öğretmen görüşüne başvurulmuş, anket soruları hakkında yüz yüze görüşmeler sağlanarak anket sorularının geçerliliği ve tutarlılığı sağlanmıştır. Örnekleme teşkil edecek şekilde 9 öğrenci ile de görüşülerek soruların niteliği sınanmıştır. Ardından tez danışmanı ile de görüşülmüş ve bunun üzerine sorularda gerekli değişiklik ve düzeltmeler yapılarak anket formu son şeklini almıştır.

İlk olarak katılımcıyı tanımaya yönelik 5 adet demografik soru bulunmaktadır. Ardından kısa cevap olarak evet-hayır 10 soru gelmektedir. Anketlerin uygulanması 1 Ocak ve 28 Şubat 2019 tarihleri arasında gerçekleştirilmiştir. Uygulama öncesi anket sorularının etik kurallarına uygunluğu kabul edilmiş ve Adana ili Milli Eğitim Müdürlüğünden gerekli olan yasal izinler alınmıştır.

8. VERİLERİN TOPLANMASI VE ÇÖZÜMLENMESİ

Verilerin analizinde nitel analiz tekniklerinden *betimsel analiz* tekniği kullanılmıştır. Betimsel analiz tekniğini kısaca özetleyecek olursak; verilerin sınıflandırılması, özetlenmesi ile sonuçlara ulaşılmasıdır. Bu aşamada mülakatlardan, gözlem notlarından ya da diğer veri toplama yöntemleriyle ulaşılan bilgilerden alıntılar yapılabilir (Coşkun ve diğ., 2015: 323).

Araştırma süresince; anket sorularının öğrenciler tarafından doğru ve eksiksiz anlaşıldığı, soruların tamamına içtenlikle cevap verildiği, aynı zamanda seçilen örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

9. ANKET SORULARININ DEĞERLENDİRİLMESİ

İlk olarak demografik yapı betimlenecek ve ardından anket sorularının analizine geçilecektir. Ayrıca araştırmacının anketi gerçekleştirme esnasındaki gözlemlerine de yer verilecektir.

9.1. Demografik Yapı

Anket çalışmasına toplamda 184 öğrenci katılmış olup bunların 120'si kız öğrenci 64'ü ise erkek öğrenciden oluşmaktadır. Görüşme yapılan öğrencilerin eğitim durumları ortaöğretim, yaygın bilinen tabirle lise düzeyidir. Yaş grafiği ise, 13-15 yaş aralığında 66 denekten; 19'u erkek, 47'si kız öğrenci, 16-19 yaş aralığında 105 denekten; 42'si erkek, 63'ü kız öğrenci, 20-23 yaş aralığında ise 13 denekten; 3'ü erkek, 10'u kız öğrenciden mütevellittir.

Okudukları sınıf seviye dağılımları ise, 9. sınıf (lise 1) düzeyinde 81 denekten; 37'si erkek, 44'ü kız öğrenci, 10. sınıf (lise 2) düzeyinde 56 denekten; 12'si erkek, 44'ü kız öğrenci, 11. sınıf (lise 3) düzeyinde 18 denekten; 5'i erkek, 13'ü kız öğrenci, 12. sınıf (lise 4) düzeyinde 28 denekten; 10'u erkek, 18'i kız öğrenci ve ortaöğretimden mezun düzeyinde 1 kız öğrenciden oluşmaktadır.

Seçmeli Peygamberimizin Hayatı dersinin denekler tarafından hangi sınıf seviyelerinde tercih edildiğine gelince, 9. sınıf düzeyinde 126 denekten; 50'si erkek, 76'sı kız öğrenci, 10. sınıf düzeyinde 58 denekten;

14'ü erkek, 44'ü kız öğrenciden oluşmakla beraber içlerinden hem 9. sınıfta hem de 10. sınıfta bu dersi seçen 17 denekten 7'si erkek, 10'u kız öğrencidir.

Tablo 1: Dersi İsteyerek Seçme/Seçmeme Durumu

	KIZ ÖĞRENCİ		ERKEK ÖĞRENCİ		DENEKLERİN TOPLAMI	
	n	%	n	%	n	%
EVET	94	78	46	71	140	76
HAYIR	26	22	18	29	44	24
TOPLAM	120	100	64	100	184	100

Genel toplamda "Seçmeli Peygamberimizin Hayatı dersini isteyerek mi seçtiniz?" sorusuna deneklerin %76'sı evet cevabı, %24'ü hayır cevabı vermiştir. Cinsiyet dağılımında ise kız öğrencilerin %78'i evet, %22'si hayır cevabı, erkek öğrencilerin %71'i evet, %29'u hayır cevabı vermiştir. Elde edilen bu değerlerden de anlaşılacağı üzere dersin öğrenciler tarafından istenerek seçildiği ortaya çıkmaktadır. Zorunlu olmayıp öğrencilerin istekleri üzerine seçilen bir derste başarının daha yüksek olması gerekmektedir. Çünkü öğrenci matematik dersini sevmeyebilir ama almak zorundadır fakat bu ders seçmeli yani isteğe bağlıdır ve verimin zorunlu derslere oranla daha fazla olması gerektiğini söyleyebiliriz. Bu bağlamda öğrencilerin ahlaki ve değer yargılarında olumlu etkiler bıraktığı düşünülmektedir. Ayrıca anketi uygulama esnasında araştırmacının ders öğretmenleri ile görüşmeleri sonucunda dersi istemeyerek seçen öğrencilerin bir kısmının aile, diğer kısmının da okul idaresi tarafından tavsiye ve yönlendirme sonucu dersi seçtikleri anlaşılmıştır.

Tablo 2: Not Endişesi Yaşayıp / Yaşamama Durumu

	KIZ ÖĞRENCİ		ERKEK ÖĞRENCİ		DENEKLERİN TOPLAMI	
	n	%	n	%	n	%
EVET	33	27,5	6	9	39	21
HAYIR	87	72,5	58	91	145	79
TOPLAM	120	100	64	100	184	100

Denekler "Bu derste not endişesi yaşadınız mı?" sorusuna %79 hayır ve %21 evet cevabı ile karşılık vermişlerdir. Cinsiyet dağılımında ise; kız öğrenciler %72,5 hayır, %27,5 evet, erkek öğrenciler %91 hayır, %9 evet şeklinde cevap oranı çıkmıştır. Bu verilerden hareketle dersi seçen öğrencilerde not kaygısının çok yaşanmadığı, özellikle kız öğrencilerde not kaygısı yok denecek kadar az olduğu görülmüştür. Kaygı duyulmadan gerçekleşen öğrenmenin kalıcı olacağını ifade edilebilir. Nitekim bu insanın fitratı gereğidir. Duyulan kaygı bertaraf edilince öğrenimin de kaliteli ve kalıcı olacağı söylenebilir. Bu sebeple öğrencilerin büyük çoğunluğunun not kaygısı olmaksızın bir öğrenim gördükleri ve bu durumunda niteliği artıracağı dile getirilebilir.

Tablo 3: Not Kaygısı Olmadığında Dersin Daha Verimli Olup / Olmama Durumu

	KIZ ÖĞRENCİ		ERKEK ÖĞRENCİ		DENEKLERİN TOPLAMI	
	n	%	n	%	n	%
EVET	81	67,5	32	50	113	61
HAYIR	39	32,5	32	50	71	39
TOPLAM	120	100	64	100	184	100

"Bu derste not endişesi olmasaydı daha verimli olur muydu?" soruya deneklerin %61'i evet, %39'u hayır cevabı vermiştir. Cinsiyet dağılımında ise; kız öğrencilerin %67,5'i evet, %32,5'i hayır, erkek öğrencilerde ise durum %50'ye %50 çıkmıştır. Çıkan oranlara bakınca not kaygısının olmadığı bir seçmeli ders öğretiminde verimin artacağı gözükmemektedir. İkinci tablonun yorumunda ifade ettiğimiz gibi kaygı duyulmadan gerçekleşen öğrenmenin daha nitelikli olacağı aşikârdır. Ancak sistem olarak bir değerlendirme veya not elbette olması gerekmektedir. Bunun ise ödev, sunum yapma, ders anlatırma, performans ölçüğü gibi farklı değerlendirmelerle yapılabilmesinin önünün açılması dersin ahlaki bir fren olması hususunda iyi bir sonuç elde ettirebilir. Nitekim şartlanarak ve bir kaygıyla öğrenmekten çok; severek, isteyerek öğrenme daha kalıcı olabilmektedir.

Tablo 4: Dersin Ekili ve Amaçlarına Uygun İşlenip / İşlenmeme Durumu

	KIZ ÖĞRENCİ		ERKEK ÖĞRENCİ		DENEKLERİN TOPLAMI	
	n	%	n	%	n	%
EVET	84	70	54	84	138	75
HAYIR	36	30	10	16	46	25
TOPLAM	120	100	64	100	184	100

"Bu dersin etkili ve amaçlarına uygun işlendiğini düşünüyor musunuz?" sorusuna denekler tarafından verilen cevapların %75'i evet %25'i hayır olmuştur. Cinsiyet dağılımına göre ise kız öğrencilerin %70'i evet, %30'u hayır cevabı, erkek öğrencilerin %84'ü evet, %16'ı hayır cevabı vermiştir. Elde edilen verilerden de anlaşılacağı üzere genel olarak dersin amacına uygun verildiği ortaya çıkmaktadır ancak araştırmacının gözlemlerine göre dersin boş geçtiği ve öğretmenin bu dersi vermeye yeterli olmadığı sonuçları da ortaya çıkmıştır. Bu tablodaki sonuçlar nicel bakımdan olumlu bir durum arz etse de nitel anlamda dersin etkili ve amaçlarına uygun işlenmediği yorumunu yapabiliriz. Örneğin anket yapmak üzere gittiğimiz bir okulda, okul idaresine kadrolu DKAB öğretmeniniz var mı? sorusuna olumsuz cevap vermelerine rağmen seçmeli Peygamberimizin Hayatı dersini 8 tane farklı branş öğretmeninin okuttuğunu beyan etmişlerdir. Şahit olduğumuz bu ve benzeri manzaralar karşısında dersin etkili ve amaçlarına uygun bir şekilde işlendiğini bu verilere dayandırarak söylemek abesle iştigal olacaktır. Nitekim din, ahlak ve değerler alanındaki seçmeli derslerle birlikte "*Din eğitiminin oluşturacağı personel ihtiyacı nasıl karşılanacak?*" sorusuna: *Din eğitimi içerikli dersler için öncelikle Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi Dersi öğretmenlerinden ve imam hatip liselerindeki meslek dersi öğretmenlerinden yararlanılacak, bunlarla ihtiyacın giderilememesi halinde ise ilahiyat mezunu ve pedagojik formasyonu olan kişilerden yararlanılacaktır* (MEB 12 Yıl Zorunlu Eğitim Sorular - Cevaplar, 2012: 28) cevabı verilmiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere dersin amaçlarına ve hedeflerine uygun işlenebilmesi için bu dersi okutmaya yetkili kişi ve kişilerin görev alması gerekmektedir. Bu noktada bazı okullarda uygulama esas ve usullerinde hataların yapıldığı gözlemlenmiştir. Ortaya çıkan bu tablo karşısında dersin kişilerin ahlaki ve değer yargılarında olumlu etkiler bırakma noktasında yetersiz kalacağı ve Hz. Muhammed'in (sav) hayatını öğrenmek amacıyla bu dersi isteyerek seçen öğrencilerin dini toplumsallaşmalarını da sekteye uğratacağı aşikârdır.

Tablo 5: Dersi Görme Sonucunda Bir Üst Eğitime Taşıyıp / Taşıyama İsteği

	KIZ ÖĞRENCİ		ERKEK ÖĞRENCİ		DENEKLERİN TOPLAMI	
	n	%	n	%	n	%
EVET	25	21	12	19	37	20
HAYIR	95	79	52	81	147	80
TOPLAM	120	100	64	100	184	100

"Bu dersi almanız üzerine İslami ilimler veya ilahiyat fakültesi okumayı düşündünüz mü?" sorusuna deneklerin %80'i hayır, %20'si evet cevabı vermiştir. Cinsiyet dağılımında ise kız öğrencilerin %79'u hayır, %21'i evet, erkek öğrencilerin %81'i hayır, %19'u evet cevabı vermiştir. Çıkan verilerden anlaşılacağı üzere bu dersi alan öğrenciler daha derinlemesine İslami ilimleri öğrenecekleri bir fakülteye gitmek isteği çok az uyanmıştır. Derse veya dersin işlenişine bağlı olarak öğrencilerin meraklarının yeterince uyanmadığı ve öğrendiklerini bir üst aşamaya taşıma isteğinin yok denecek kadar az olduğu gözlemlenmiştir. Bu bağlamda öğrencilerin Peygamberimizin hayatını ders kitabında verilen teorik bilgilerden ibaret olarak gördükleri yorumunu da yapabiliriz. Ayrıca dersi 9. sınıf kademesinde alıp 10. sınıf kademesinde tekrar seçen öğrencilerin oranı %9 olarak karşımıza çıkmıştır. Ortaya çıkan bu tablo, bırakın İslami ilimler veya ilahiyat fakültesi okumayı lise düzeyinde dahi bir üst sınıf kademesinde seçilme durumu minimal seviyede olmuştur. Dersin 4 yıl boyunca seçilebilir olarak planlanmış olmasına rağmen 11. ve 12. sınıflarda hiç seçilmediği de demografik yapıda elde edilen veriler arasındadır. Son olarak dersin öğretiminde yetkili olmayan branş öğretmenlerince okutulması da öğrencilerde merak duygusunu yok ederek Peygamberimizin hayatı ile ilgili bilgilere doymalarına sebep olduğu ve ders içeriğinin günlük hayata aktarılamaması sebebiyle kanıksanmadığı yorumunu da ilave edebiliriz.

Türkiye Ekonomik ve Sosyal Etütler Vakfı'nın "*İmam Hatip Liseleri: Efsaneler ve Gerçekler*" isimli çalışmasında geçen seçmeli derslerle alakalı pasajda bir eğitim bilimci din ahlak ve değerler alanındaki seçmeli derslerle alakalı olarak "*Okullarımızda, din derslerinin ya da Kuran-ı Kerim ve hadis gibi konuların seçmeli olarak konulması düşüncesine katılmak mümkün değildir. Bu uygulamaya gidilmesi*

halinde bu dersler ilk fırsatta, alternatifleri konulmayarak ve zorlama ile zorunlu hale getirilir. Bu da liselerin tamamen İHL'ye dönüşmesi sonucunu doğurur." demiştir. Ardından bir sosyal bilimci ise aynı minvalde ifadeler kullanarak; "Seçmeli din dersinin iyi bir şey olacağını düşünmediğini ifade edip bu uygulamanın Anadolu'nun bir çok köşesinde hemen seçmeli olmaktan çıkıp zorunlu din dersine dönüşebileceğini" ifade etmiştir (Çakır ve diğ., 2004:178). Araştırmamızla yukarıda bahsi geçen bu iki değerlendirmeyi karşılaştırdığımızda korkulanın gerçekleşmediğini görmekteyiz. Değil seküler liselerin İHL'ye dönüşmesi veya seçmeli dersin zorunlu olması, bir eğitim-öğretim yılı boyunca dersi alan öğrencinin üzerinde dahi bir baskı söz konusu olmayarak ikinci yıl seçmesi kendi tercihine bırakıldığını demografik yapıda dersin hangi sınıf kademelerinde alındığıyla alakalı verilerden anlamaktayız. Özetle dersin seçimi konusunda, bu dersi tercih eden öğrencilere ideolojik bir baskı kurulmadığı anlaşılmış olup bu dersi seçen öğrencilerin dinlerini ve peygamberlerini daha iyi öğrenmek için talepte buldukları yorumu yapılabilir. Bununla beraber bu dersi seçen deneklerin, dini alanda bir görev alma eğiliminde de olmadıkları görülmüştür. Bu durumun ise araştırmamızda dikkat çekici bir tespit olduğu kanısındayız.

Tablo 6: Ders Öğretmeninin Örnek Alınma Durumu

	KIZ ÖĞRENCİ		ERKEK ÖĞRENCİ		DENEKLERİN TOPLAMI	
	n	%	n	%	n	%
EVET	72	60	51	80	123	67
HAYIR	48	40	13	20	61	33
TOPLAM	120	100	64	100	184	100

"Ders öğretmenini kendinize örnek alıyor musunuz?" sorusuna verilen cevapların %67'si evet, %33'ü hayırdır. Cinsiyet dağılımına göre ise kız öğrencilerin %60'ı evet, %40'ı hayır, erkek öğrencilerin %80'i evet, %20'si hayır cevabı vermiştir. Genel olarak veriler olumlu olmakla beraber kız/erkek cinsiyet dağılımında arada 20 puanlık bir farkın göze çarptığı görülmektedir. Burada bazı okullarda öğrencilerin, öğretmenini hiç örnek almadığı veya öğretmenin rol model olma noktasında iyi düzeyde olmadığı gözlemlenmiştir. Bunun sebebinin ise farklı branştan öğretmenlerin bu dersi okuttukları gösterilebilir. Aynı zamanda branş öğretmeni de olsa dersin öğretmeninden manevi etkileşimin kalitesi bakımından bazı öğretmenlerin sınıfta kaldığını veya öğrettiği dersle ilgili öğretmenin kendisinin de manevi bir bağ kurmadığı yorumunu yapabiliriz. Nitekim Peygamberlerin insanlığa gönderiliş sebepleri, örnek olma, yaşayarak öğretme, rol model olma noktasında birer rehber olmaları için aramızdan elçiler gönderilmiştir. Kur'an-ı Kerim'de Allah (c.c); "Nitekim kendi aranızdan, size ayetlerimizi okuyan, sizi her kötülükten arındırmaya çalışan, size kitap ve hikmeti öğreten, ayrıca bilmediklerinizi de öğretme gayretinde olan bir peygamber gönderdik." (Bakara suresi, 151) ayetiyle Peygamberlerin birer yol gösterici olduğunu inanlara bildirmektedir. Üsve-i hasene / en güzel örnek olan Hz. Muhammed'in (sav) hayatı öğretilirken öğreticinin de onu örnek almış olması, onun hayatını yaşayarak öğretmesi dersin verimini artıracığı ve Peygamberin örnekliği noktasında öğretmenin öğrencilere rol model olmasını sağlayacaktır.

Tablo 7: Dersin Ahlaki ve Davranış açısından Katkı Durumu

	KIZ ÖĞRENCİ		ERKEK ÖĞRENCİ		DENEKLERİN TOPLAMI	
	n	%	n	%	n	%
EVET	108	90	57	89	165	90
HAYIR	12	10	7	11	29	10
TOPLAM	120	100	64	100	184	100

"Bu dersin; ahlaki ve davranış açısından size katkılarının olduğunu düşünüyor musunuz?" sorusuna deneklerin %90'ı evet, %10'u hayır cevabı vermiştir. Cinsiyet dağılımında ise kız öğrencilerin %90'ı evet, %10'u hayır, erkek öğrencilerin %89'u evet, %11'i hayır cevabı vermiştir. Ortaya çıkan bu tablodan da anlaşılacağı üzere öğretmenin örnek alınma oranı bir önceki soruya atfen düşük olsa da burada dersin, öğrenciler üzerinde olumlu etki bıraktığı anlaşılmaktadır. Yüce Allah, Kur'an-ı Kerim'de; "Andolsun ki, sizden Allâh'a ve âhiret gününe kavuşacağını uyan ve Allâh'ı çok zikreden (mü'min)ler için Rasûlullah'ta üsve-i hasenedir (en yüce bir örnek)." (Ahzab Suresi, 21) diye buyuruyor. Elde edilen veriler ışığında Kur'an-ı Kerim'de de geçtiği üzere öğrencilerin, Hz. Muhammed'i (sav) hayatlarına örnek aldıkları ve davranış açısından kendilerine katkıları olduğu görülmektedir.

Tablo 8: Öğretim Materyalinin Yeterliliği

	KIZ ÖĞRENCİ		ERKEK ÖĞRENCİ		DENEKLERİN TOPLAMI	
	N	%	n	%	n	%
EVET	64	53	46	72	110	60
HAYIR	56	47	18	28	74	40
TOPLAM	120	100	64	100	184	100

"Ders kitabı veya öğretim materyallerini yeterli buluyor musunuz?" sorusuna denekler tarafından verilen cevapların %60'ı evet, %40'ı hayır olmuştur. Cinsiyet dağılımında ise oranlar; kız öğrencilerde %53 evet, kız öğrencilerde %47 hayır, erkek öğrencilerde %72'i evet, %28 hayır olarak karşımıza çıkmaktadır. Göz önünde olan verilerden hareketle ders materyalinin öğrencileri tatmin edecek seviyede olmadığı sonucunu çıkarabilir. Özellikle kız öğrencilerin ders kitabını yeterli bulmadığı yorumu yapılabilir. Erkek öğrenciler ise kız öğrencilere nazaran ders kitabı hakkındaki görüşlerinin biraz daha olumlu olduğu gözlemlenmiştir. Elde edilen verilerden hareketle ders kitabının çağımız öğrencilerinin idrakine uygun bir şekilde geliştirilmesi gerektiğini söylenebilir. Ayrıca kitapla birlikte kitabı destekleyecek farklı materyaller sunulabilir. Teorik bilgilerden çok uygulamaya dönük projeler tasarlanabilir.

Tablo 9: Peygamberimizin Hayatı Dersi Olmasaydı Diğer İletişim Araçlarından Öğrenip/Öğrenmeme Durumu

	KIZ ÖĞRENCİ		ERKEK ÖĞRENCİ		DENEKLERİN TOPLAMI	
	N	%	n	%	n	%
EVET	98	82	56	87,5	154	83,5
HAYIR	22	18	8	12,5	30	16,5
TOPLAM	120	100	64	100	184	100

"Peygamberimizin hayatı dersi olmasaydı internet veya diğer bilgi kaynaklarından Hz. Muhammed'in (sav) hayatı hakkında bilgi edinir miydiniz?" sorusuna verilen cevapların %83,5'i evet, %16,5'i hayır şeklinde olmuştur. Cinsiyet dağılımında ise kız öğrencilerin %82'si evet, %18'i hayır, erkek öğrencilerin %87,5'i evet, %12,5'i hayır cevabı vermişlerdir. Ortaya çıkan bu tabloyu öğrencilerin Hz. Muhammed'in (sav) hayatını araştırmak ve öğrenmek için istekli oldukları şeklinde yorumlayabiliriz. Deneklerin hepsinin Müslüman olmaları hasebiyle iman ettikleri peygamberin hayatına ilgi duymaktadırlar. Onun hayatını öğrenme noktasında istekli ve meraklı olduklarını da söyleyebiliriz. Bu noktada seçmeli Peygamberimizin Hayatı dersinin müfredatta yer almasının isabetli bir karar olduğunu da ifade edebiliriz.

Ayrıca ortaya çıkan bu tabloyu islamofobi (Bodur, 2017: 70-71) açısından düşündüğümüzde çok vahim bir durumla karşı karşıya kalınmaktadır. Hz. Muhammed'in (sav) hayatını araştırmaya ve öğrenmeye meyilli öğrenciler böyle bir ders olmaması sebebiyle riskli bir durum da söz konusudur. Zira islamofobik bilgi kaynaklarından (Akdemir, 2017:3034) peygamberimizi eksik, yanlış yahut farklı tanıyabilir veya olumsuz bilgi ve yorumların tesiri altında kalabilirlerdi. Bu noktada devlet eliyle arı ve duru bir şekilde seçmeli peygamberimizin hayatı dersinin okutuluyor olması isabetli bir karar olmuştur.

Tablo 10: Hz. Muhammed'in (sav) Hayatı Dersinden Etkilenerek Diğer İletişim Araçlarından Araştırma Durumu

	KIZ ÖĞRENCİ		ERKEK ÖĞRENCİ		DENEKLERİN TOPLAMI	
	n	%	n	%	n	%
EVET	80	67	40	62,5	120	65
HAYIR	40	33	24	37,5	64	35
TOPLAM	120	100	64	100	184	100

Son olarak "Bu dersin öğretmeninden veya dersten etkilenecek Hz. Muhammed'in (sav) hayatını daha detaylı araştırdınız mı?" sorusuna verilen cevaplar katılımcıların geneli itibarıyla %65'i olumlu ve %35'i olumsuzdur. Cinsiyet dağılımına göre de kız öğrencilerin %67'si olumlu, %33'ü olumsuz, erkek öğrencilerin %62,5'i olumlu ve %37,5'i olumsuz cevap vermişlerdir.

Peygamberimizin hayatı dersi olmasaydı internet veya diğer bilgi kaynaklarından Hz. Muhammed'in (sav) hayatı hakkında bilgi edinir miydiniz sorusuna %87,5 oranında olumlu cevap gelmesine karşın bu dersin öğretmeninden veya dersten etkilenecek Hz. Muhammed'in (sav) hayatını daha detaylı araştırdınız mı sorusuna verilen olumlu cevap oranı %65'e gerilemiştir. Bu durumda, ya öğrencinin bu

dersten etkilenmediği ya da dersin öğretmeninden etkilenmediği sonucu karşımıza çıkmaktadır. Bu dersin; ahlaki ve davranış açısından size katkılarının olduğunu düşünüyor musunuz sorusuna verilen cevap oranının da yüksek olduğunu 7. sorunun analizi için hazırlanan tabloda görmüştük. Geriye kalan sonuç ise öğretmenden etkilenmeme sonucu araştırma isteği uyanmadığı yorumunu yapabiliriz. Ayrıca dersi istemeyerek seçen öğrencilerin varlığı da bu tabloda karşılaştığımız olumlu yanıt oranının düşmesinin diğer sebeplerden biri olabilir.

10. GENEL DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Ortaöğretim kademesinde bulunan muhafazakâr olarak nitelendirebileceğimiz imam hatip liselerinde her eğitim kademesinde uygulanan normal müfredatla birlikte dini içeriğin ağırlıklı olduğu müfredat da okutulmaktadır. Bunun dışındaki liseler de DKAB dersi ve din, ahlak ve değerler alanındaki seçmeli dersler dışında her hangi bir dini eğitim içerikli ders bulunmamaktadır. Seküler olarak da nitelendirebileceğimiz bu eğitim kurumlarında seçmeli ders olarak okutulabilen din, ahlak ve değerler alanından derslerin bulunması, bu alana ilgi duyan öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılama açısından önem arz etmektedir.

Nitekim bu çalışmamızda üzülerek ifade edelim ki bu derslerin usulen okutulması noktasında yetkili ve yeterli olmayan öğretmenler tarafından okutulduğu da araştırmacının gözlemleri sonucu anlaşılmıştır. Bu durumda ortaya çıkan kazanımın, farklı branştaki öğretmene ek gelir sağlamadan ileriye gitmediği ve öğrenciye katkı noktasında dersin boş geçmesiyle eş değer bir konumda olduğudur. Burada derse giren diğer branş öğretmenlerinin ders adına objektifliği, Hz. Peygamber' e karşı hassasiyeti ve sempati düzeyi, dersin müfredatına uygun işleyip işlemediği tartışmaya açık bir mevzu olabilir. Ayrıca bu dersin öğrenciler tarafından lise eğitimi boyunca 4 yıl seçilebilir olarak planlanmasına rağmen din, ahlak ve değerler alanındaki derslerin, gerek bu dersi okutabilme konumundaki öğretmenlerce gerekse okul idareleri tarafından yeterli düzeyde bilgilendirme ve tanıtımının yapılmadığı görülmektedir. Bunun üzerine dersin okutma yeterliliğine sahip olmayan öğretmenlerce de okutulmasını eklediğimizde 9 ve 10. sınıfta dersi tercih eden öğrencilerin 11 ve 12. sınıflarda dersi seçme eğilimi göstermedikleri bu iddialarımızı kanıtlar niteliktedir.

Öğrencilerin derse karşı ilgilerinin not bağlamında olması ve bazı konuların zorunlu DKAB dersine benzer olması gibi sebeplerle bu derse karşı yaklaşım ve motivasyonlarının düşük olduğu da düşünülmektedir. Ayrıca öğrencilerin bu dersi sevdikleri ve ilgi duydukları ama basit bir ders olarak da gördüklerini söyleyebiliriz. Bazı öğrenciler için de konuların sıkıcı olduğu ve çocukluktan bu yana durağan olarak aynı konuların tekrar tekrar işlenmesi manasına geldiğini de dile getirebiliriz. Elbette ki biyografik bağlamda yaşanan olaylar, kronolojik sıralama, doğru bilgi tektir. Fakat tedricilik ve sıralılık prensibinin gözetilmemesi de öğrenci için cazibesini yitirmesini de etken olabilir.

Ayrıca eğitim-öğretimden beklenen hedef ve kazanımlar başarılı öğrenciler yetiştirmekle birlikte ahlaki açıdan kendini geliştirmiş öğrencileri yetiştirmeyi de amaç edinmelidir. Ahlakı, erdemi ve taassupta sınırı tam manasıyla özümseyememiş insanların tarih boyunca neler yaptıklarını hem okuyoruz hem de bizatihi gözlemliyoruz. Bu minvalde ahlakın en iyi temsilcisi ve ahlaki Kuran olan Hz. Muhammed'in (sav) hayatını tam manasıyla anlamak, anlamlandırmak ve yaşamak üzerine kurulmuş bir dersin olması ve eğitim-öğretim kademelerinde yer verilmesi, en temel ihtiyaçlardandır. Dünya, erdemleri ve değerler eğitimi tartışırken ve eğitim müfredatlarına bunları dâhil ederken, toplumun inşasında din, ahlak ve değerler alanına giren derslerin yoğun bir şekilde öğretimine ihtiyaç duyulduğu anlaşılmaktadır. Bu bağlamda çalışmamızda Peygamberimizin Hayatı dersinin öğrencilere ahlaki ve insani değerler açısından olumlu etkileri olduğu gözlemlenmiştir. Ancak dersin okutulması hususunda usul ve esaslarda yaşanan hatalar, ders kitabı ve öğretmenin de nitelik bakımından yetersizliği sebebiyle müfredatta hedeflenen amaçlara ve dersin verimliliğine bilinçli veya bilinçsiz engel olunduğunu da ifade edebiliriz.

Tüm bunlarla birlikte bahsedeceğimiz durum tespitimizde bizleri sevindirmiştir. Ülkemiz gençleri arasında dindarlığın azalıp farklı din karşıtı akımlara rağbetin arttığı söylemlerine binaen anket uygulama esnasında ve anket kağıtları arasında bu düşünceye sahip bir öğrenciye rastlanılmamıştır. Yine Yüreğir ilçesi nüfus itibarıyla kozmopolit bir yapıda olup Doğu kültüründen insanların göç ettiği bir popülasyona da sahiptir. Dolayısıyla dini hassasiyetin ve bağlılığın batıya nazaran sosyal hayatta daha görünür olduğu bir bölgedir. Ayrıca göçün olumsuz etkilerinden biri olarak özellikle doğu ile batı arasına sıkışmış genç nesle rastlanılmaktadır. Bu gibi durumlara rağmen dersi tercih eden öğrencilerin

Hz. Muhammed'in (sav) hayatından olumlu manada etkilendikleri ve davranış açısından onu kendilerine örnek alma isteğinde olduklarını söyleyebiliriz.

Özetle; seçmeli Peygamberimizin Hayatı dersinin öğrencilerin dini ve ahlaki yargılarına olumlu etkilerinin olduğu ve Hz. Muhammed'in (sav) hayatını öğrenmeye istekli öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamada isabetli bir karar olduğu ifade edilebilir. Ayrıca dersin kalitesi noktasında çalışmalar yapılması gerektiği büyük önem arz etmektedir.

KAYNAKÇA

- AKDEMİR, F., 2017, *Selefi Düşüncenin Batıda İslamofobiye Etkisi*, İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi Cilt: 6, Sayı: 5, 3023-3046
- ALTUNTAŞ, H., ŞAHİN, M., 2009, Diyanet İşleri Başkanlığı Kuran-ı Kerim Meali, Dini Yayınlar Dairesi, Ankara, 706s.
- BODUR, H. E. 2016, Klasikten Bugüne Dini Hareketler Sosyoloji Yazıları, Endülüs Yayınları, İstanbul, 207s.
- , 2017, *Batı'da İslâm Karşıtlığının İcat Edilmiş Dili Olarak İslamofobi (Çatışmacı Sosyolojik Perspektif)*, İlahiyat Akademi Dergisi (Gaziantep Üniversitesi İlahiyat Fakültesi), 69-86.
- COŞKUN, R., ALTUNIŞIK, R., BAYRAKTAROĞLU, S., YILDIRIM, E., 2015, Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Sakarya Yayıncılık, Sakarya, 381s.
- ÇAKIR, R., ve diğ., 2004, *İmam Hatip Liseleri: Efsaneler ve Gerçekler*, TESEV Yayınları, 268s.
- GÜRBÜZ, S., ŞAHİN, F., 2017, Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri Felsefe-Yöntem-Analiz, Ankara, 480s.
- İSLAMOĞLU, A. H., ALNIAÇIK, Ü., 2006, Sosyal Bilimlerde Araştırma Yöntemleri, Beta Yayınları, İstanbul, 514s.
- KARASAR, N., 2012, Bilimsel Araştırma Yöntemi, Nobel Yayınları, Ankara, 292s.
- MEB, 2012, 12 Yıl Zorunlu Eğitim Sorular - Cevaplar, Ankara, 39s.
http://www.meb.gov.tr/duyurular/duyurular2012/12yil_soru_cevaplar.pdf (10.03.2019)
- MEB, 2018, Ortaöğretim Peygamberimizin Hayatı Dersi Öğretim Programı, Ankara, 35s.
- ÖZÜT, A. (2014) *İlköğretim Düzeyindeki Seçmeli Derslerin Seçim Kriterlerinin Öğretmen Ve Okul Yöneticisi Görüşlerine Göre Değerlendirilmesi*, Fırat Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Elazığ.
- TTKB, 2008, Ortaöğretim Kurumları Haftalık Ders Çizelgesi, MEB Basımevi, Ankara, 26s.
- TTKB, 1970, VIII. Milli Eğitim Şurası, https://ttkb.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2017_09/29165001_8_sura.pdf, (03.03.2019)